

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

de Staatscourant

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door
mr. D.L. Frowijn

T 070 379 7769
d.l.frowijn@minezk.nl

Instructie voor behandeling/route t.b.v. het secretariaat

Datum

Ons kenmerk
WJZ / **Error! Unknown
document property name.**

Betreft **Regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van , nr. WJZ/ Error! Unknown document property name., tot vaststelling van voorwaarden van afwijkend gebruik frequentieruimte ter bestrijding van onbemande mobiele systemen (Vrijstellingsregeling afwijkend gebruik frequentieruimte ter bestrijding van onbemande mobiele objecten)**

Informatiekopie aan

Bijlage(n)

Verzendwijze: Elektronisch

N.B.1. Bijlagen worden i.v.m. invoering elektronische bekendmaking niet meer ter inzage gelegd maar als apart bestand naar Sdu gezonden en gelijk met de regeling bekendgemaakt.

N.B.2. Behoort bij de regeling een bijlage, dan worden daarop de regeling en artikelnummer(s) vermeld.

Regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van , nr. WJZ/ Error! Unknown document property name., tot vaststelling van voorwaarden van afwijkend gebruik frequentieruimte ter bestrijding van onbemande mobiele systemen (Vrijstellingsregeling afwijkend gebruik frequentieruimte ter bestrijding van onbemande mobiele objecten)

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,

Gelet op artikel 3.22, tweede en vierde lid, van de Telecommunicatiewet en artikel 1 en 2 van het Besluit afwijkend gebruik frequentieruimte;

Besluit:

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- *azimut*: hoek van het maximaal uitgestraalde vermogen, geprojecteerd op het horizontale vlak, ten opzichte van het geografische noorden;
- *besluit*: Besluit afwijkend gebruik frequentieruimte;
- *eenheid*: een organiek onderdeel van de politie, het Ministerie van Justitie en Veiligheid of het Ministerie van Defensie waarbinnen een radiointerventiemiddel voorhanden en aangelegd mag zijn;
- *elevatie*: hoek van het maximaal uitgestraalde vermogen ten opzichte van het horizontale vlak;
- *frequentieband*: frequentieruimte binnen de in het Nationaal Frequentieplan aangegeven internationale bandgrenzen;
- *ICNIRP*: International Commission on Non Ionizing Radiation Protection;
- *ICNIRP-aanbeveling*: ICNIRP guidelines for limiting exposure to electromagnetic fields (100 kHz to 300 GHz): 2020;
- *minister*: de minister van Economische Zaken en Klimaat;
- NEN-EN 55011: norm voor HF-apparatuur voor industriële, wetenschappelijke en medische doeleinden - Radiostoringskenmerken - Grenswaarden en meetmethoden;
- *onbemand mobiel object*: alle zich autonoom of op afstand bestuurd zich verplaatsende objecten waaronder drones, robots en voertuigen;
- *radiointerventiemiddel*: apparatuur als bedoeld in artikel 1 van het besluit dat tot doel heeft om een onbemand mobiel object tot stoppen te brengen of zodanig te beïnvloeden dat hiermee de dreiging of het gevaar voor de veiligheid wordt afgewend.
- *verantwoordelijke*: dit is bij:
 - o de politie: de korpschef als bedoeld in artikel 27 van de Politiewet 2012,
 - o het Ministerie van Defensie: de Minister van Defensie, en
 - o het Ministerie van Justitie en Veiligheid: de Minister van Justitie en Veiligheid.

Artikel 2 Grondslag

Voor een afwijkend gebruik van de frequentieruimte ten behoeve van de bestrijding van onbemande mobiele objecten wordt vrijstelling verleend van bij of krachtens hoofdstuk 3 van de Telecommunicatiewet geldende verplichtingen, voor zover wordt voldaan aan de artikelen 3 tot en met 12 van deze regeling.

Artikel 3 Inzet afwijkend gebruik na waarneming

Afwijkend gebruik van frequentieruimte in een bepaalde frequentieband geschiedt pas:

- a. nadat een onbemand mobiel object is waargenomen;
- b. er sprake is van een ernstige, acute en herkenbare dreiging van de veiligheid; en
- c. er geen andere, minder ingrijpende toereikende middelen zijn om de dreiging te stoppen.

Artikel 4 Doelmatig afwijkend gebruik van frequentieruimte

1. Het afwijkend gebruik van frequentieruimte dat wordt aangewend vindt niet langer plaats dan strikt noodzakelijk voor het beoogde operationele doel.
2. Het gebruikte effectieve uitgestraalde zendvermogen van het radiointerventiemiddel alsmede de bandbreedte zijn niet groter dan strikt noodzakelijk voor het beoogde operationele doel zodat de eventuele impact op ander, niet bedreigend frequentiegebruik zoveel mogelijk wordt beperkt.

Hoofdstuk 2 Eisen

Artikel 5 Eisen aan en registratie van radiointerventiemiddel

1. Het radiointerventiemiddel voldoet aan de volgende eisen:
 - a. de frequentieruimte waarin het radiointerventiemiddel kan opereren kan apart per frequentie of frequentieband ingeschakeld worden;
 - b. de bandbreedte is instelbaar;
 - c. Het effectief uitgestraald zendvermogen van het radiointerventiemiddel inclusief antenneversterking is begrensd tot 16 dBWatt ERP per frequentieband;
 - d. het radiointerventiemiddel voldoet aan NEN-EN 55011;
 - e. op het radiointerventiemiddel is het doel van het gebruik weergegeven;
 - f. de bij het radiointerventiemiddel behorende antenne(s) is beschreven in de documentatie die bij het radiointerventiemiddel is gevoegd, inclusief de vermelding van de antenneversterking in dBi of dBd;
 - g. indien in werking vertoont het middel geen of slechts beperkte degradatie in frequentiestabiliteit, in ieder geval minder dan 0.005% per uur;
 - h. indien het middel of een extern meetapparaat in werking is, registreert het de volgende gegevens:
 - 1°. de tijd en duur van het inwerking zijn;
 - 2°. de instellingen, wijzigingen hiervan en de tijden waarop gebeurt;
 - 3°. de gebruikte frequentie of frequenties, bandbreedte en het effectieve zendvermogen;
 - 4°. de eigen locatie en hoofdorïëntatie van het uitgezonden signaal;
 - i. het middel is voorzien van een beveiliging om onbevoegde en onbedoelde inschakeling te voorkomen;
 - j. de inzet van het middel blijft binnen de grenzen van de ICNIRP-aanbeveling;
 - k. de instructies en randvoorwaarden om te voldoen aan de ICNIRP-aanbeveling maken onderdeel uit van de bij het middel behorende documentatie.
2. De verantwoordelijke:
 - a. registreert radiointerventiemiddelen die onder haar beheer vallen;
 - b. houdt deze registratie toegankelijk voor de minister; en
 - c. geeft ten behoeve van toezichtsdoeleinden jaarlijks aan de minister door welke eenheden radiointerventiemiddelen in bezit hebben en hoeveel dat er zijn.
3. De registratie van de radiointerventiemiddelen omvat de volgende gegevens:

- a. merk;
- b. type;
- c. serienummer;
- d. door welke eenheid de apparatuur mag worden gebruikt;
- e. datum van eerste ingebruikname van het apparaat;
- f. leverancier van de apparatuur;
- g. kalibratiehistorie.

Artikel 6 Registratie vervoer en opslag radiointerventiemiddelen

1. De eenheid houdt van het radiointerventiemiddel een eigen administratie bij ten aanzien van vervoer en opslag.
2. Voor zover het niet vast ingebouwde apparatuur betreft wordt deze opgeslagen op een door de verantwoordelijke aangewezen locatie of locaties.
3. De eenheid geeft ten behoeve van toezichtsdoeleinden toegang tot de locatie, genoemd in het tweede lid, aan de minister.

Artikel 7 Kennis

1. De ambtenaar die een radiointerventiemiddel zal configureren of inzetten, heeft:
 - a. met goed gevolg het examen als bedoeld in artikel 7, onderdeel d, van de Examenregeling frequentiegebruik 2008 afgelegd of een daaraan gelijkwaardig alternatief;
 - b. een opleiding gevolgd waarin kennis van de ordening van het radiospectrum, van het Nationaal Frequentieplan, van spectrumgebruik en van spectrumgebruikers in Nederland is behandeld, op basis van door de verantwoordelijke opgestelde eisen;
 - c. een opleiding gevolgd waarin specifieke kennis over de radiointerventiemiddelen die bediend of geconfigureerd worden is behandeld, inclusief de eventuele daarbij behorende documentatie, en
 - d. met goed gevolg een praktijktraining voor het in te zetten middel of middelen afgelegd.
2. De ambtenaar, bedoeld in het eerste lid, onderhoudt de in het eerste lid bedoelde kennis en volgt daartoe de benodigde opleiding, en wordt elke twee jaar, na het behalen van het examen, bedoeld in het eerste lid onderdeel a, of gelijkwaardig alternatief, getoetst op alle onderdelen genoemd in het eerste lid.

Artikel 8 Registratie aangewezen ambtenaren

1. Ambtenaren die zijn aangewezen door de verantwoordelijke om radiointerventiemiddelen in te zetten, worden geregistreerd. Hierbij worden de volgende gegevens vastgelegd:
 - a. naam of personeelsnummer;
 - b. eenheid;
 - c. datum afronding opleiding;
 - d. datum afronding praktijktraining;
 - e. voor welke apparaten bekwaam geacht;
 - f. datum waarop de ambtenaar getoetst is, bedoeld in artikel 7, tweede lid.
2. De verantwoordelijke draagt zorg voor de registratie, bedoeld in het eerste lid en houdt deze registratie toegankelijk voor de minister.

Hoofdstuk 3 Voorwaarden aan mogelijke en daadwerkelijke inzet

Artikel 9 Beslissing en impactanalyse

1. De verantwoordelijke is bevoegd tot inzet van een radiointerventiemiddel in het kader van een taak die bij wet aan de verantwoordelijke, of aan het openbaar lichaam waarvan de verantwoordelijke een bestuursorgaan is, is opgedragen.

2. De verantwoordelijke voor de inzet, bedoeld in het eerste lid, draagt er zorg voor dat een impactanalyse plaatsvindt van het afwijkend gebruik op andere belanghebbenden die ook gebruik maken van frequentieruimte.

Artikel 10 Opstellen procedures en instructies

1. De verantwoordelijke stelt procedures en instructies op waarin beschreven wordt hoe het radiointerventiemiddel zal worden ingezet.
2. Over deze procedures en instructies wordt de minister jaarlijks geïnformeerd.
3. In deze procedures en instructies komen in ieder geval de volgende onderwerpen aan de orde:
 - a. hoe de beslissing tot het inzetten van afwijkend gebruik tot stand komt;
 - b. hoe een impactanalyse wordt opgesteld;
 - c. hoe de afweging plaatsvindt of er ook andere middelen kunnen worden ingezet.

Artikel 11 Melding aan de minister voorafgaand aan inzet

1. De inzet van afwijkend gebruik van frequentieruimte wordt voorafgaand gemeld aan de minister.
2. De melding omvat ten minste de volgende gegevens:
 - a. de naam of functie, met eenheid, van de ambtenaar, bedoeld in artikel 8;
 - b. de periode waarbinnen een afwijkend gebruik van de frequentieruimte kan plaatsvinden;
 - c. een impactanalyse van het afwijkend gebruik op andere belanghebbenden die ook gebruik maken van frequentieruimte;
 - d. in welke vorm en op welke wijze afwijkend gebruik van de frequentieruimte kan plaatsvinden;
 - e. de frequentieband of -banden;
 - f. het effectieve zendvermogen;
 - g. de signaalvorm of signaalvormen;
 - h. de gebruikte bandbreedte per frequentieband;
 - i. een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de geografische locaties waar de apparatuur kan worden ingezet;
 - j. het merk en type van het apparaat, met registernummer.
3. Indien het radiointerventiemiddel na de melding in gebruik is geweest, registreert de eenheid de volgende gegevens:
 - a. vermelding van de opdrachtgever;
 - b. de gegevens van het radiointerventiemiddel of het externe meetapparaat, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel h;
 - c. de ambtenaar die het middel heeft bediend, dan wel geconfigureerd, de exacte plaats en tijd van gebruik, frequentiebanden, toegepast vermogen, azimut en elevatie van de stoorbundel, antennehoogte, kalibratiedatum.
4. Deze administratie wordt in ieder geval bewaard tot een jaar na datum van inzet.
5. Indien het gebruik afweek van de melding, bedoeld in het tweede lid, meldt de verantwoordelijke aan de minister welke afwijkingen hebben plaatsgevonden.

Artikel 12 Melding na onmiddellijke inzet

1. Artikel 11, eerste lid, is niet van toepassing in het geval van een dreiging waarbij onmiddellijk handelen is vereist. In dat geval wordt zo spoedig mogelijk na de inzet aan de minister gemeld:
 - a. de naam of functie, met eenheid, van de ambtenaar, bedoeld in artikel 8;
 - b. gegevens van de ambtenaar die is gekwalificeerd een radiointerventiemiddel te bedienen;
 - c. de periode waarbinnen een afwijkend gebruik van de frequentieruimte heeft plaatsgevonden;

- d. in welke vorm en op welke wijze afwijkend gebruik van de frequentieruimte heeft plaatsgevonden;
 - e. een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de geografische locaties waar de apparatuur ingezet is.
2. In het geval, bedoeld in het eerste lid, wordt binnen 24 uur na de daadwerkelijke inzet aan de minister gemeld:
- a. motivering waarom een melding vooraf niet mogelijk was;
 - b. de gegevens van artikel 11, tweede lid;
 - c. de gegevens die het middel of het externe meetapparaat, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel h, heeft geregistreerd;
3. Artikel 11, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen

Artikel 13 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van PM [de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst].

Artikel 14 Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Vrijstellingsregeling afwijkend gebruik frequentieruimte ter bestrijding van onbemande mobiele objecten.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage,

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,

Toelichting

I Algemeen

1. Aanleiding en doel

Deze regeling stelt voorwaarden waaraan overheidsdiensten, ressorterend onder de verantwoordelijkheid van de Ministers van Justitie en Veiligheid en Defensie, moeten voldoen om afwijkend gebruik te mogen maken van de frequentieruimte ter bestrijding van onbemande mobiele objecten die een actuele dreiging opleveren.

De frequentieruimte wordt voor diverse toepassingen gebruikt, waaronder draadloze elektronische communicatie. De Telecommunicatiewet bevat daarom eisen om ongestoord frequentiegebruik mogelijk te maken. Alle maatregelen die samenhangen met het bestemmen van frequentieruimte, het uitgeven van gebruiksrechten en de toelating van elektrische en elektronische apparatuur, waaronder radiozendapparatuur, zijn erop gericht om interferentieniveaus onder aanvaardbare waarden te houden. Op grond van artikel 3.22 van de Telecommunicatiewet en het Besluit afwijkend gebruik frequentieruimte kan bij ministeriële regeling een vrijstelling worden gegeven om van deze bepalingen af te wijken.

Op grond van deze regeling wordt het toegestaan om onder bepaalde omstandigheden zogeheten onbemande mobiele objecten te bestrijden. In de meeste gevallen zal het om onbemande vliegende objecten gaan, oftewel drones, maar het kan ook onbemande vaartuigen en voertuigen betreffen. In deze toelichting wordt voor het leesgemak voor al deze toepassingen de term 'drone' gebruikt.

Drones zijn in de afgelopen jaren aanmerkelijk beter, kleiner, autonomer en goedkoper geworden, waardoor we momenteel wereldwijd aan het begin staan van een steeds veelvuldiger gebruik van deze technologie voor allerlei publieke en commerciële toepassingen. Met de toenemende laagdrempeligheid van drones nemen de mogelijkheden voor misbruik door kwaadwillenden toe. Maar ook het onveilig gebruik door niet-kwaadwillenden neemt toe. Het bedieningsgemak, het toegenomen draagvermogen, technologische ontwikkelingen en de toenemende beschikbaarheid voor het grote publiek vergroot zowel het 'security' als 'safety' risico.

Buiten Nederland is het aantal veiligheidsincidenten met drones in de afgelopen jaren toegenomen. Zo werd in 2011 in de VS een man gearresteerd die geïnspireerd was door Al-Qaida en met een modelvliegtuig en explosieven aanslagen wilde plegen op het Pentagon en het Capitool. In 2013 stortte een kleine drone neer tijdens een speech van de Duitse Bondskanselier Merkel. In oktober 2014 werden geavanceerde drones boven dertien verschillende kerncentrales in Frankrijk gesignaleerd. In 2018 werd de Londense luchthaven van Gatwick getroffen door een overvliegende drone, waardoor de luchthaven werd gesloten. Ook bij andere luchthavens zijn in het luchtruim bijna-botsingen van vliegtuigen met drones geweest. In 2018, 2019 en 2021 vonden drone-aanslagen plaats op politici dan wel hoge militairen in respectievelijk Venezuela, Yemen en Irak.

Drones mogen binnen de geldende regelgeving worden gebruikt. Hiervoor is de Regeling op afstand bestuurde luchtvaartuigen opgesteld.¹

¹ Zie: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036568/2020-12-31>

Drones kunnen echter een gevaar opleveren voor de veiligheid en kunnen derden in gevaar brengen. De hierboven genoemde overheidsdiensten en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat doen onderzoek naar allerlei middelen om drones te kunnen bestrijden. De toepassing van radiointerventiemiddelen is een van de middelen om een drone te kunnen stoppen. In dat laatste geval tracht men de radiografische aansturing van de drone te verstoren of over te nemen.

2. Inhoudelijke toelichting

Deze regeling is een vrijstellingsregeling. Dit betekent dat de ontheffingseis uit hoofdstuk 3 van de Telecommunicatiewet niet geldt, als voldaan wordt aan de eisen van deze regeling.

De regeling gaat niet over het oefenen met deze middelen en het trainen van de mensen die deze middelen zullen inzetten of configureren. Er zijn in Nederland specifieke oefenlocaties vastgesteld waar het mogelijk is zonder verstoring van andere frequentiegebruikers te oefenen met de radiointerventiemiddelen en de opgeleide mensen te trainen in het gebruik ervan. De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur kan hiervoor een tijdelijke vergunning verlenen op grond van artikel 3.22, derde lid, onderdeel e, van de Telecommunicatiewet.

In deze vrijstellingsregeling wordt niet aangesloten bij het vereiste voor de ontheffing van artikel 3.22, derde lid, onderdeel a, van de Telecommunicatiewet. Mede omdat deze vrijstellingsregeling ziet op situaties waarbij acuut ingrijpen bij een ernstige dreiging vereist is, is de koppeling met de voorkoming, beëindiging of opsporing van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering in deze regeling niet overgenomen. In dergelijke acute situaties geldt daarbij ook dat voorafgaand aan de inzet de kwalificatie van een concreet misdrijf niet in alle gevallen mogelijk is. Om de regeling praktisch uitvoerbaar te houden, maar wel een voldoende bescherming van de frequentieruimte te borgen, zijn in de artikelen 3 en 4 de randvoorwaarden opgenomen wanneer tot inzet kan worden overgegaan.

Ten eerste moet een drone zijn waargenomen (artikel 3, onderdeel a). Dit kan bijvoorbeeld een fysieke waarneming zijn van een defensie- of politieambtenaar. Maar ook apparatuur kan een drone waarnemen.

Ten tweede moet sprake zijn van een verstoring van de veiligheid van personen of vitale objecten of vrees voor het ontstaan daarvan (artikel 3, onderdeel b). Dit moet een ernstige, acute en herkenbare dreiging zijn. Inzet van een radiointerventiemiddel kan zodoende alleen in uitzonderlijke situaties plaatsvinden. Hierbij wordt, analoog aan het bepaalde in de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren, het volgende bedoeld. Een radiointerventiemiddel wordt ingezet:

- a. om een onbemand mobiel object te verstoren waarvan redelijkerwijs mag worden aangenomen dat het onbemand mobiel object een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnd gewelddmiddel vervoert en dit tegen een persoon of object gebruikt zal worden of aanstonds ander geweld tegen een persoon of object gebruikt zal worden;
 - b. ter verdediging tegen direct gevaar voor vitale objecten; of
 - c. om direct gevaar voor het leven van personen of voor het ontstaan van zwaar lichamelijk letsel af te wenden.
-

Ten derde moet in ieder concreet geval beoordeeld worden of een radiointerventiemiddel het minst ingrijpende toereikende middel is (artikel 3, onderdeel c). Onder omstandigheden is het mogelijk dat een drone bijvoorbeeld met projectielen, netten of lasers gevangen of gestopt kan worden. In een geval dat met een minder ingrijpend middel de drone kan worden gevangen of gestopt, is inzet van een radiointerventiemiddel niet aan de orde.

Als na deze afwegingen daadwerkelijk wordt overgegaan tot het inzetten van een radiointerventiemiddel, dan moet de inzet niet langer dan strikt noodzakelijk zijn en gericht zijn op de radiofrequentie van de drone (artikel 4, eerste lid) en mag het gebruikte effectieve uitgestraalde zendvermogen van het radiointerventiemiddel en de bandbreedte niet groter zijn dan strikt noodzakelijk (artikel 4, tweede lid).

Daarnaast worden eisen gesteld aan de opleiding van de ambtenaren die de apparatuur bedienen en aan de apparatuur zelf (artikelen 5 tot en met 9).

De in te zetten radiointerventiemiddelen moeten voldoen aan een aantal in artikel 5 opgesomde technische eisen. Dit waarborgt dat de hinder of schade aan andere gebruikers van de frequentieruimte tot een minimum wordt beperkt.

Daarnaast is het van groot belang dat de ambtenaren die het middel bedienen of configureren voldoen aan een aantal opleidingseisen die garanderen dat zij het radiointerventiemiddel zowel technisch juist kunnen gebruiken als voldoende inzicht hebben in de omstandigheden waaronder een eventuele inzet al dan niet gedaan moet worden. Deze eisen worden opgesomd in artikel 7. Vervolgens is het gebruik van een radiointerventiemiddel uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar aan wie dat radiointerventiemiddel is toegekend, voor zover diegene optreedt ter uitvoering van de taak die met dat middel is beoogd, én die in het gebruik van dat middel is geoefend.

Zowel van de radiointerventiemiddelen als van de ambtenaren vindt registratie plaats (artikelen 6 en 8). De reden hiervoor is dat de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur analyses moet uitvoeren wanneer een inzet heeft plaatsgevonden. Daarvoor is het noodzakelijk dat de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur kennis heeft van zowel het gebruikte apparaat als de ambtenaar die het heeft gebruikt. De verantwoordelijken dragen er zorg voor dat ten aanzien van de verwerking van deze gegevens de daarvoor geldende eisen van vertrouwelijkheid en privacy worden nageleefd.

De reden voor de hierboven opgesomde eisen is dat zoveel als mogelijk hinder of schade aan het reguliere gebruik van de frequentieruimte moet worden voorkomen. Radiointerventiemiddelen mogen alleen na zorgvuldige afweging worden ingezet. De gevolgen van een verstoring van de frequentieruimte kunnen namelijk niet alleen leiden tot grote financiële of materiele schade, maar ook tot een mogelijk gevaar voor de veiligheid van derden als bijvoorbeeld hulpdiensten niet meer kunnen worden opgeroepen omdat zij de hun toebedeelde frequenties niet kunnen gebruiken. Een dergelijke situatie zou zich kunnen voordoen bij grote publieksevenementen waarbij veel verschillende frequenties gebruikt worden voor onder meer de organisatie en de media. Uitval daarvan zou grote schade kunnen opleveren.

Het is dan ook van belang dat er een operationele impactanalyse wordt opgesteld (artikel 10). Bij een gebeurtenis of evenement of locatie waarbij vooraf kwaadwillende inzet van drones verwacht kan worden, kan reeds van tevoren de proportionaliteit van de in te zetten maatregel worden beoordeeld tegenover de impact die dat kan hebben op bijvoorbeeld andere gebruikers van de frequentieruimte of op bezoekers van een gebeurtenis. In de uitwerking van

artikel 11 wordt meer in detail de onderdelen van de impactanalyse beschreven. De impactanalyse wordt zoveel als mogelijk in afstemming met andere belanghebbenden bij die gebeurtenis opgesteld, zoals de organisatoren van die gebeurtenis of televisieomroepen die een gebeurtenis uitzenden, maar in ieder geval gedeeld met de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur.

Er kunnen verschillende situaties zijn waarbij inzet van een radiointerventiemiddel noodzakelijk kan zijn. Grofweg zijn er twee denkbare situaties. De eerste is dat inzet van een radiointerventiemiddel van te voren verwacht wordt. Bij bijvoorbeeld een evenement kan uit de impactanalyse blijken dat er dreiging verwacht wordt en dat daarom bevoegde ambtenaren en apparatuur aanwezig zijn. Bij een vooraf verwachte inzet van een radiointerventiemiddel moet dit gemeld worden aan de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur. In die melding dienen de gegevens zoals opgesomd in artikel 11 te worden weergegeven. Deze melding maakt het mogelijk dat de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur:

- kan vaststellen of de verwachte inzet proportioneel is;
- kan bepalen of andere gebruikers van frequentieruimte moeten worden ingelicht over de beoogde inzet; en
- bij een daadwerkelijke inzet over de actuele gegevens beschikt.

De tweede situatie is dat er zich plotseling een dreiging voordoet. Een inzet wordt acuut als er voor de eenheden, die een inzet willen doen van een radiointerventiemiddel, onvoldoende gelegenheid is vooraf een melding te doen bij de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur zoals hierboven aangegeven. Een dreiging bij een gebeurtenis met een drone kan bijvoorbeeld pas kort voor die gebeurtenis bekend worden of het is onduidelijk waar deze dreiging zal gaan plaatsvinden. In de regel wordt aangehouden dat een beoogde inzet, waarvan gedacht wordt dat die plaats gaat vinden binnen 24 uur na vaststelling van de dreiging, als acuut wordt gekenmerkt. Hier kan van worden afgeweken als hiervoor gegronde redenen zijn. Direct na de inzet moeten de eerste gegevens, van die inzet, zoals vermeld in artikel 12, eerste lid aan de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur worden gemeld. Binnen 24 uur na de inzet worden de gegevens aangevuld met de gegevens zoals opgesomd in artikel 12, tweede lid.

3. Gevolgen

Afwijkend frequentiegebruik kan schade dan wel hinder opleveren aan frequentiegebruikers en aan elektronische apparatuur. Bijvoorbeeld aan nationale mobiele netwerken en diens gebruikers, aan ander vitaal overheidsfrequentiegebruik, denk aan luchtvaart, spoor- en nutsfuncties, of aan allerlei bedrijfskritische / economische toepassingen in de industrie, zorginstellingen en medische toepassingen en omroep/media.

Verantwoordelijkheid voor schade aan derden veroorzaakt, en voor de afhandeling van eventuele compensatie daarvoor ligt bij de betreffende overheidsdienst waar de geregistreerde eenheden onder vallen, die een inzet hebben uitgevoerd.

4. Uitvoering

De *inzet met afwijkend gebruik van de frequentieruimte* valt onder de verantwoordelijkheid van de korpschef en de ministers van Justitie en Veiligheid en van Defensie. De daadwerkelijke uitvoering geschiedt door een klein aantal eenheden die hiervoor zijn aangewezen. In artikel 5, lid 2 wordt aangegeven dat deze registratie ook bekend wordt gemaakt bij de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur.

5. Toezicht en handhaving

De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur houdt toezicht op naleving van de eisen zoals gesteld in deze regeling.

PM de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur acht de regeling uitvoerbaar en handhaafbaar, zo blijkt uit de uitgevoerde uitvoerings- en handhaafbaarheidstoets. (moet nog worden gedaan)

6. Autoriteit Persoonsgegevens

PM

7. Internetconsultatie

PM

8. Financiële gevolgen

De betreffende overheidsdiensten, waarbinnen een radiointerventiemiddel zal kunnen worden ingezet, gaan kosten maken om te voldoen aan de gestelde vereisten, zoals voor het aanschaffen van de benodigde radiointerventiemiddelen en voor het opleiden van ambtenaren die bevoegd zijn voor het gebruik daarvan. De kosten hiervan komen ten laste van die overheidsdienst. De uitvoering door de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur verbonden aan deze regeling en het toezicht daarop, worden qua kosten door de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur aan de behoeftstellende departementen toegerekend.

9. Samenwerking en evaluatie

Daar waar mogelijk wordt vooraf door de betreffende eenheid met belanghebbenden in contact getreden. Dit zal met name het geval kunnen zijn bij een geplande inzet zoals in artikel 11 is voorzien. Dit zal ten goede komen aan de impactanalyse die door de eenheid die een mogelijk verwachte inzet voorbereidt, moet worden opgesteld. Daar waar dit niet mogelijk is, bijvoorbeeld vanwege een acute inzet, wordt aanbevolen zo snel mogelijk achteraf met de belanghebbenden in contact te treden, zeker indien is gebleken dat er hinder of schade is voortgekomen uit die inzet. Belanghebbenden kunnen al die organisaties zijn die regulier of incidenteel gebruik maken van aan hen toegewezen frequenties. Dit zijn bijvoorbeeld mobiele netwerk aanbieders of organisatoren van grote evenementen.

Jaarlijks zal een bijeenkomst plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur. Doel van deze bijeenkomst is het bespreken van de ontwikkelingen in dit veld, het delen van inzichten die voortvloeien uit de uitvoering van de regeling, zoals uit opleidingen en oefeningen en het evalueren van mogelijke inzetten. Indien daartoe aanleiding is, kan deze regeling worden gewijzigd.

II Artikelsgewijze toelichting

Voor zover aanvullend nodig op bovenstaande toelichting wordt per artikel een verdere toelichting gegeven

Artikel 1 Begripsbepalingen

Met het begrip *eenheid* wordt een uitdrukkelijke en afzonderlijke reikwijdte en toepassing van onderhavige regeling beoogd. Niet bedoeld is bijvoorbeeld om de term eenheid in deze regeling te gebruiken in dezelfde betekenis als in artikel 25 van de Politiewet 2012.

Het begrip *verantwoordelijke* wijst aan welk overheidsorgaan jegens de Minister van EZK verantwoordelijk is voor de naleving van deze regeling ten aanzien van de organisatie waarbinnen een radiointerventiemiddel voorhanden is, ambtenaren (van politie) aan de opleidingseisen moeten voldoen en een radiointerventiemiddel ingezet wordt.

Artikel 2 Grondslag

Deze regeling biedt onder de gestelde voorwaarden de mogelijkheid om zonder ontheffing vooraf afwijkend gebruik te kunnen maken van de frequentieruimte.

Deze vrijstelling is gebaseerd op de in de in artikel 3.22 lid 2 Telecommunicatiewet aangegeven grondslag.

Artikel 3 Inzet afwijkend gebruik na waarneming

In de algemene toelichting is uitleg geven over doel van dit artikel. Daarnaast kan nog worden aangegeven dat zonder waarneming of indicatie van gebruik van een bepaalde frequentieband ter besturing van een drone er een flinke kans is dat van het verstoren geen enkel effect is te verwachten, terwijl er wel kans op verstoring is van andere spectrumgebruikers. Eenheden die radiointerventiemiddelen voorhanden hebben, beschikken daarom ook over spectrumdetectie- en sensingapparatuur. Deze apparatuur mag bij inzet zelf geen ongewenste verstoring veroorzaken. Daarom worden in deze regeling geen eisen gesteld aan die apparatuur.

Artikel 4 Doelmatig afwijkend gebruik van frequentieruimte

Dit artikel heeft tot doel om de inzet van een radiointerventiemiddel, met in achtneming van het beoogde operationele doel, te begrenzen in tijd, zendvermogen, bandbreedte en frequentie. De begrenzing heeft tot doel om eventueel optredende nevenschade in andere spectrumtoepassingen dan het bedoeld te verstoren object of objecten tot een minimum te beperken. Het opwekken van een stoorveld op frequentieruimte bedoeld voor nood-, spoed- en veiligheidsverkeer, navigatie- en tijdsynchronisatiedoeleinden of medisch gebruik wordt ten zeerste ontraden met het oog op de kwetsbaarheid van deze toepassingen en de belangrijke (maatschappelijke) functie die zij vervullen.

Artikel 5 Eisen aan en registratie van radiointerventiemiddel

Radiointerventiemiddelen die worden toegestaan dienen aan verschillende eisen te voldoen, alvorens zij mogen worden ingezet. Hierbij valt te denken aan vermogen- en veiligheidseisen, maar de te gebruiken radiointerventiemiddelen dienen ook te voldoen aan een aantal technische specificaties. Zo moet de inzet van de radiointerventiemiddelen blijven binnen de grenzen van de aanbeveling van het onafhankelijke International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP). Deze aanbeveling ziet op de maximale blootstelling van mensen aan elektromagnetische velden. Daarnaast moeten de radiointerventiemiddelen voldoen aan NEN-EN 55011, normen gesteld aan HF-apparatuur voor industriële, wetenschappelijke en medische doeleinden (zgn. ISM-apparatuur), Radiostoringskenmerken en Grenswaarden en meetmethoden. Deze normen in verband met vermogens- en veiligheidseisen zien op bescherming van de gebruiker. De technische specificaties zorgen ervoor dat de betreffende apparatuur stabiel en frequentiezuiver is, zodat eventuele nevenschade voor de omgeving en voor de gebruiker, die door de inzet van radiointerventiemiddelen veroorzaakt kan worden, zo minimaal mogelijk is.

Kalibreren is het vergelijken van een apparaat met een standaard om de afwijking vast te stellen. Bij het kalibreren van meettoestellen wordt de afwijking (*bias*) van het meettoestel vastgesteld door het te vergelijken met een referentie of met een berekend model. Hierbij wordt een aantal meetwaarden van het instrument vergeleken met de (inter)nationale standaard. De periodiciteit van het kalibreren wordt bepaald door de toepassing van het instrument, de frequentie waarmee het instrument wordt gebruikt en de eigenschappen van het instrument. Bij processen waarin de foutenmarge erg klein is en de mogelijk economische schade van een grotere afwijking groot, dan kalibreert men vaker dan één keer per jaar.

Artikel 6 Registratie vervoer en opslag radiointerventiemiddelen

Radiointerventiemiddelen mogen niet onbevoegd worden ingezet. Uitsluitend de daarvoor aangewezen eenheden hebben toegang tot de ruimten waar de

betreffende radiointerventiemiddelen worden bewaard en dienen de radiointerventiemiddelen te begeleiden tijdens transport.

Artikel 7 Kennis

Het plannen, inregelen en bedienen van een radiointerventiemiddel is een specialistische functie. Dit brengt met zich mee dat ambtenaren die deze functie gaan uitvoeren de verschillende opleidingsonderdelen, bedoeld in artikel 7, onderdelen b, c en d van de Regeling, moeten doorlopen om de apparatuur in de praktijk correct te gebruiken.

De opleidingen, bedoeld in artikel 7, onderdelen b en c, zijn randvoorwaardelijk om het examen, bedoeld in artikel 7, onderdeel d, van de Examenregeling frequentiegebruik 2008 met goed gevolg af te leggen.

De specifieke opleiding- en exameneisen voor de opleidingen en de praktijktraining zullen nader worden uitgewerkt door de Politie, het Ministerie van Defensie en het Ministerie van Economische zaken en Klimaat. De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur heeft bepaald dat in de opleidingen minimaal de volgende onderwerpen worden behandeld: stroomgeleiding, componenten, combinatie van componenten, ontvangers, antennes en transmissielijnen, propagatie, metingen, storing en immuniteit, veiligheid, nationale en internationale gebruiksregels en procedures, nationale en internationale regelgeving amateur dienst en amateursatellietdienst en gedragsregels.

Artikel 9 Beslissing en impactanalyse

Bevoegd tot het nemen van een beslissing tot inzet van een radiointerventiemiddel zijn de korpschef ten aanzien van de inzet door de politie en de Ministers van Justitie en Veiligheid en Defensie ten aanzien van de inzet door het ministerie dat onder hun leiding staat. De regeling belet niet dat mandaat wordt verleend tot het nemen van deze beslissing, noch verzet de aard van de regeling zich daartegen, met dien verstande dat verlening van mandaat tot het nemen van een beslissing tot inzet aan degene die het radiointerventiemiddel bedient geacht moet worden zich wel te verzetten tegen de aard van de bevoegdheid.

De bevoegdheid een beslissing te nemen tot inzet van een radiointerventiemiddel, laat onverlet dat de inzet door de politie in het kader van de politietaak plaatsvindt onder het gezag als bedoeld in artikel 3, 4, 11, 12 en 14 van de Politiewet 2012.

Verzoeken richting Defensie voor nationale bijstand of militaire steunverlening t.a.v. nationale incidenten, rampen, crises of bij dreiging daarvan of bij grootschalige evenementen verlopen via het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC).

Militairen en burgerambtenaren in dienst van het Ministerie van Defensie, belast met het uitvoeren van de bewakings- en beveiligingstaak zijn daarbij gebonden aan de bepalingen opgenomen in de Rijkswet geweldgebruik bewakers militaire objecten.

Artikel 10 Opstellen procedures en instructies

Op grond van dit artikel is het voor de overheidsdiensten verplicht om procedures en instructies op te stellen die heel specifiek bepalen hoe een inzet dient te verlopen. Deze zullen heel verschillend kunnen zijn per eenheid, die ressorteren onder die overheidsdiensten, en hebben geheel of gedeeltelijk een vertrouwelijk karakter.

Omdat verwacht wordt dat de ontwikkeling van dit werkveld in beweging zal blijven, zal regelmatig vastgesteld moeten worden of de procedures en instructies bijstelling behoeven.

De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur wordt in ieder geval een keer per jaar in kennis gesteld van (wijzigingen in) deze procedures.

Artikel 11: Melding aan de minister voorafgaand aan inzet

Onder artikel 11, lid 3, wordt aangegeven welke gegevens door de eenheid worden geregistreerd indien het radiointerventiemiddel na de melding in gebruik is geweest. Hierbij wordt onder meer de opdrachtgever van het gebruik geregistreerd. Voor iedere verantwoordelijke geldt een eigen wettelijke stelsel over de uitoefening van haar bevoegdheden, waardoor er verschillende organen als opdrachtgever kunnen optreden. Het gaat hierbij over het opdrachtgevende orgaan dat bevoegd is tot de noodzakelijke inzet van afwijkend frequentiegebruik. Dit zal per situatie afhangen van de in de relevante formele wetten geldende bevoegdheidsverdelingen, waardoor hier wordt volstaan met de term opdrachtgever.

's-Gravenhage,

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,